

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

L. Pusillanimitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

mulatione, candidè Superiori, & domestico Confessario aperire. nihil deinde in hac vita ab humana manu ambire, nihil sperare. non timuit qui non speravit: nec abreptus suspicionibus est qui non timuit. semper enim mistus suspicioni metus est, dux illi & perpetuus comes. humanas verò laudes negligere. cùm deterrimi ferè ampla harum materia sint. sanè nec optimus, nec prudentissimus ad magna tollitur: vltima ferè in humano delectu prudentia est, fauor & propensio quædam animi primum locum tenent. beatus qui hæc risit, & humanis omnibus maior sola cælestia speravit, sola amavit: contempsit reliqua, vt indigna cælis Deoque, cui natus, & cui vni omnis viri prudentis, viri boni labor defudat, felixque fœcundusq; sudor profunditur.

CAPVT L.

Puſillanimitas.

Varijs è causis hæc nascitur: natura tamen plerumque vitium est, omnia metuentis, omnia viribus maiora arbitrantis. hinc in ignauo quodam timore confescit animus, nec ad magna aut ardua,
exten-

extendit manum, semper pauidus; generosa & excelsa nec auribus quidem admittit vilissimis se pascens. siquid in aliorum gratiam agat, contentus rem proposuisse est: ut si excitet, & ad grandia prouocet ac inflammet, viroque ac posteritate digna meditetur; frustra speres. ut verò difficultates perfringat, obices repellat, arma armis pulset, ferroque ferrum excutiat, sudorem fundat, sanguinem gloriæ in posteros semen spargat; nequidquam expectes. amat infima cum desperet magna, deligitque sordescere in illis, ne in his laborum miles vias patiat. hinc etiam viribus suis non raro inferiora, ne attingit quidem, & oblata ac vltro obtrusa magna negligit, desperans de consecutione, omniaque tuta timens, ad sola ignobilia, timorique suo inferiora, aut ut summum paria dexteram extendit.

Prouenit sæpe pusillanimitas hæc ex innato quodam fastu & arrogantia. dum enim aut nomen venamur, quod non consequimur, aut dignitatibus inhiamus negatis, aut antelatum aliū cernimus, aut speratis frustramur opibus, aut à cogitato munere repulsam patimur, aut denique à quo laudem expectabamus, dedecus referimus; labimur animo, succiduntque tan-

quam lassato genua, & aut ab indignatione non consecuti voti, ab ignominia relata, à concepta acerbitate, à reportata verecundia, ab ipsa denique desperatione, similibusque à superbia natis, totis animis corruimus; vertunturque desiderata in timorem, mœrorem, suspiciones varias, temeraria iudicia, animorum alienationes, in quoddam mentis frigus, vt tanquam glacie constrictus, aut quodam pigro torpore perfusus, totus ignauescat animus.

Exoritur sæpe eadem è melancholia quadam altiùs impressa & fota, quàm vt leuibus remedijs discuti possit; dum quædam præter spem obuientia, aut opinionibus nostris aduersantia, aut cum iudicio nostro pugnantia profundius demittimus: & nudis sæpe mœrores illi opinionibus innituntur, quæ maximarum intus turbarum causam probent. videmus tempestates & plusquàm decumanos fluctus pectori obuersantes, & causa nulla, totque procellarum fluctuumque cælo propè minitantium, sola è suspicionibus opinio nata causam dedit. nec eximendi illam spes vlla, nisi qui patitur iactationum suarum causam prodat. & ferè seriùs se retegat, malaque quibus opprimitur & sorbetur. antè nimirum oportuit, & principijs occur-

currendum fuerat. frustra medicina extremis seruatur, cum inualuit ægritudo, & intima depasta est.

Nec rarò hæc à concepta quadam animi indignatione originem ducit. benefecit aliquis amico, quantaque potuit in eum beneficia contulit, ut natare possit in immenso quodam beneficiorum Oceano; & post tot benefacta ex amico inimicum patitur. Alius pectoris sui intima alterius commisit fidei, ut nihil celauerit, nihil clauferit, recluserit omnia, & tanquam cum mente sua prolocutus omnia referarit claustra; & post patitur infidum, & sanctè commissorum violatorem. Tertius eduxit, ac quasi manibus ac genibus suis alunatus est aliquem, parens illi & mater, nec non nisi multorum inuidia protrusit ad magna; consequitur deinde hunc Superiorem & simul hostem. Dura omnino conditio, & quæ satis sit ad valentem & robore plenum deturbandum & eneruandum.

Sunt harum rerum innumera passim exempla, & subita sæpe morte, aut lenta ac miseranda tabe confirmata: è quibus iniitijs in vnoquoque hominum genere cecidisse vidimus primos in omni fortuna viros, meliori exitu dignissimos: quos concepta mentis ægritudo, dum ad repellenda

procurfantia, aut calcanda aduersa non
fatis fuit animi, præpropere casu, infelici
fine, vitam robore adhuc & annis plenam
intempesta morte præcidere fecit, totasq;
familias inexpectato lapsu funestauit.

Expectari ab his magna poterant, & in-
geniorum prudentiæque raræ dotes sum-
ma spondebant: gratia & eloquentia, to-
tusque corporis habitus, ac in agendo so-
lertia dexteritasque indefesso studio con-
iuncta, nihil non promittebat. accessit ani-
mi quidam mœror, è quacunque causa ve-
ra an falsa natus, & tanquam vna falce vni-
uersam spem secuit: aut tanquam venena-
ria pruina, aut inimicum frugibus gelu, di-
uitem messem facundo solo ridentem pe-
nitus decoxit, solaque expectatione sua
locupletem dominum frustratus est. Et ille
non vna in aduersis victoria illustris animo
fractus corruit, tantaque spes ad summa
furgentes, momento protriuit, fabulaque
iam factus orbi est, qui miraculum fuerat.
& cadit illi nõ rarò totius Religionis dam-
no, totius familiæ interitu, secumque tra-
hit vna nimirum ruina domum totam.
crederes Philisteæ agmina roboraque vna
columnarum concussione corruisse, cæco-
que Samsonè pusillanimitate è mœrore
quopiam nata, tantam cælo surgentem
mo-

molem vno impulsu decinerante.

Innumerae propè rerum harum causae sunt: Superiorum imprudentia, seuerior correctio, credulitas à falsa delatione nata, diffidentia, amicus infidus, dolosa circumuentio, obrektionones, suspiciones altiùs depressae, inopinata infeliciù euentuum successio, inexpectata secundorum in aduersa commutatio, è digniore gradu deiectio, inimici ad maiora euectio, maximè si illius potestati submittatur; innocentia calumnijs petita, fides criminationibus habita, defensionis locus negatus, inauditi damnatio, ingratus animus, beneficiorum immemor, qui pro benefactis hostilia reponat; cum remunerare debuit, & grata beneficia prosequi memoria, inimicum ostendit pectus: secreti criminis insperata relectio, innumeraeque propè, pro cuiusque ingenio alia atque alia: quae cum in animum non omnino praeualidum inciderint, aut in pectus aduersantibus inassuetum, aut secundo laetoque perpetuo prosperioris fortunae successu elatum & assuetum; facile ad mœroros & pusillanimitatem mœroribus comitem propellunt, inde in malorum vltimum desperationem.

Languet in talibus primò animus, tepetque, vt arbitrari possis alto quodam

fopore depressam mentē iacere, putes lethargo oppressam; fastidit deinde omnia, ac spiritali quadam nausea delassatus, dormienti, somnoque è diuturna vigilia prægrauato similis, in supina quadam ignauia procumbit: abhorret à lætioribus, delectatur tristibus, amœna refugit, sectatur horrida, congressum aliorum auersatur, amat solitudinem, labores refugit, captat otia mœroribus amica: mille suspicionibus diem noctemque fatigat, nulli magisquam sibi grauis. siquid benefeceris, fraudem voretur: si serias admonitiones adhibueris, hostem arbitratur. læta narras? rideri se putat. tristia? ab inimico pectore profecta credit; vt à solo propè Deo remedia speranda sint.

Si Superiorem pusillanimitas hæc tenet, miserationibus vbique digna res est. ferè enim talis concreditum sibi munus vniuersum negligit, & è timore fastidio plenus, nauseabundoque in omnibus similis, ingenti in res omnes fertur displicentia. nihil serium magnumque aggreditur, nullamque rem posteritate laudeque dignam, nihil denique quod animos generosos præferat, cum omnia viribus suis maiora arbitretur. quare nec ad ardua aut victura dexteram audet extendere, similis illi

illi quem Sapiens mittit ad formicam.

Ac licet dignissimus munere sit quod obit, nec quidquam illi necessariorum rerum ad magna desit; minùs tamē idoneum metus facit, & conceptus semel animo timor, & diffidentia sui, vt vix quidquam à tali sperari possit: tanquam si quis viribus diffidens, abiectis armis, inermem se nudumque imbelli aduersario obiiciat. facit hoc omnis pusillanimus. p̄sidiis licet maximis suffultus, omnibus vltro se exuit, spoliaturque.

Quin & nescio quid diffidentie in Deum puido semper pectore circumferat quisquis hoc malo tenetur. neque enim fieri potest, vt qui spem suam in illum coniecit, tot vndiq; timoribus circumsep̄iatur; cum dubitare nec prudenter nec christianè, de illius potentia, ac in nos omnes affectu post tot diuites spon̄siones, totque testatissima amoris signa, tot pro vberibus vulnera, prodigumque pro lacte sanguinē, quisquā possit. Iam cum post tot r̄ataq; perstet in vano Superior metu, perpetuoq; timore pulsetur, plurimum necesse de diuinarum spon̄sionū fide, deque fiducia innumeris Deo nominibus debita, remiserit. aut sanè occulto aliquo quicunq; hoc malo possidetur, fastu rapitur. cum enim res viribus

ribus

ribus tantum suis metiatur, videatque has
 impares rebus magnis; de felici executione
 desperat, spemque omnem abijcit, tor-
 pori que indormiens, in ignauo imperio
 confenescit, vitamque in inglorio otio tran-
 igit, omnium domi forisque libertatum,
 dissolutionum, morumque à Religione
 alienissimorum causa. qui si tot diuinis spon-
 sionibus oneratus, tot maximorum omni-
 auo exemplo prouocatus, Domini poten-
 tia innixus ad imposita sibi dexteram pro-
 tenderet; non magno negotio, fortunatif-
 simo successu concredita sibi perageret.
 nunc prostrata miserè iacent omnia. nul-
 lus, pulsà in solidum vigilantia; disciplinæ
 vigor, nulla regularum obseruatio, nusquam
 amula piarum exercitationum se ostendit
 cupiditas. frigent omnia, calor nullus, pul-
 soque pio internorum æstu, congelascit
 animus, & in Superioris tepore ignauescunt
 domestici, in illius metu timoribus pulsan-
 tur, & ad solum magni nomen cum duce
 suo perhorrescunt; quasi si quem fulmine
 percusseris, aut immani rupe oppresseris,
 arbitreris in Superiore suo mente destitu-
 tos: ita inter ignaua animæ illius deliquia,
 fastidio metuque plenam vitam trahunt,
 lentoque infamique concharum more ve-
 stigio terram signant, pigra vbique post se
 signa

signa ignauissimi pectoris relinquentes, ad omnem magnitudinem pauidi, ad omnem illustrium molitionem trepidi: è quibus ignauissima Religioso vita moresque vomitum Domini prouocantia nascuntur. ac tandem è religiosa disciplina, in perpetuum spiritualium neglectum prolabimur, infelici plurimum exitu bene inchoata, æternum deuenustaturi.

Remedia.

Superiorum industria plurimum in hac re iuuabit. credi enim vix potest, quantos animos suggerere valeant, quam validè iacentem mentem erigere, dum magnis ipsi animis audaciæ viam sternunt, latoque hilarique vultu suos ad magna prouocant. etiam tirones & bellorum inexpertes, inassueti armorum, veterana perferunt arma, ferrum, impetum duce præeunte. audax nimirum ductoris animus, metum trepidantibus excutit; & experiri cominus iuuat, cuius vel solum nomen latè terrorem incutiebat.

Proderit deinde, si in Superiori patrem fenserint, matris viscera, si sollicitam vigilemque in suorum necessitatibus, in ægritudine potissimum, curam; si liberalem manum,

num, si vltro suos in fiduciam prouocantem, si expandentem pectus, si remotam à politica & aulica rationem, si plura rebus prestantem, quàm verbis spondentem.

Occupandi tales ac variis distinendi, ac à minoribus paulatim ad maiora audenda propellendi, laudandi, factaque eorum mediocria in maius extollenda, consiliis vltro admouendi, magnanimis adiungendi, vt horum consortio audere incipiant, timere desinant.

Spiritibus exercitationibus, piorumque librorum lectionibus iuuandi, locorum etiam ac munium mutationibus, maximè si in familiam aliquam munusque propendeant, è quo meritò damna timeri non possint.

Gregorius Magnus modum ingenia hæc pertractandi præscribit: *Puissanimes amplius ad iter bene agendi reducimus, si quædam bona illorum ex latere requiramus, vt dum in eis alia reprehendendo corripimus, alia amplectendo laudemus: quatenus eorum teneritudinem laus audita nutriat, quam culpa increpata castigat. plerumque autem vtilius apud illos proficimus, si eorum gesta memoramus, & si qua ab eis inordinatè gesta sunt, non iam tanquam perpetrata corripimus, sed quasi adhuc ne perpetrari debeant, prohibemus. vt & illa que approbamus illatus fauor augeat, & contra ea que re-*
pre-

*prehendimus, magis ad pusillanimes exhortatio
verecunda conualefcatur.*

Ingens in hoc malo certumque reme-
dium à diuinæ bonitatis ac potentiæ con-
sideratione, ac à validis illius promissis, &
testata omnibus retrò sæculis in sperantes
in se munificentia, adeoque à prodiga il-
lius in fidentes manu, peti potest. audeat
proinde sperare homo, maiora largietur
Deus. nescit enim ab homine vinci Deus,
omni humana confidentia & spe maior.
prouocabit ergo se quisquis malo hoc te-
netur, diuinæ bonitatis ac potentiæ im-
mensitate, profusaque in supplices fiden-
tesque sibi largitate.

In Superiore verò fortiter iuuabit, si cer-
tò sibi persuaserit, munus sibi à Domino
impositum. errare autem, aut fallere, aut
falli nõ posse in delectu suo Deum, nec in
interitum sed in salutē imponere, tantum-
que semper virium concessurū, quantum
oneris imponit; nec munificam antè dex-
teram contrahere, quàm benignitatis ac
potentiæ suæ diffidentia laborare viderit
hominem. quod vbi senserit, auxilia retra-
hit, quibus indignam diffidentē mentem,
& de diuina potentia, aut promissorum
certitudine dubitantem, tanquam aut non
possit Deus, aut datam fidem fallat, arbi-
tratur.

tratur. cùm vtrumque alienissimum à bonitatis ac potentiaè infinitate sit. quo fit vt iustam illius iram, auxiliorumque destitutionem meritò prouocet. medebitur huic malo pusillanimus, si in magnam se spem potentiaè ac diuinarum sponsonum erexerit, tam certus de cōsecutione, quàm fortis de fiducia fuerit.

Dicet fors ex hoc numero Superior aliquis, cùm se vndique senserit innumeris propè difficultatibus circūfessum, ac tantum non insepultū, Quis tantis vno tempore occurrentibus, cùm noua veteribus fœcundo malorum germine innascentur, sufficiat? mille modis temporalium sollicitudine discrucior, mensque spiritualibus intenta in diuersum & ad orationum alienissima, rapitur. additur comparandarum facultatum sollicitudini, amittendarū maior etiam metus. sed & domestica non raro angustia implexam mentem tenent, semper dubiam, semper incertam, pendulam, & ad non pauca minùs religiosa impellunt. potens suada necessitas, fortis orator inopia est, nec minor egestatis metus. Accedunt priuatę difficultates: multorum à recto bonoque, veterique instituto, moribusque, & à primæuo maiorum spiritu deflexio. hic iudicem ignemque ferrum-
que

que etiam in extremis & perimentibus perhorrescit: ille medicam omnem Superioris manum auersatur: iste non tantum medicam, sed & clementissimi patris dexteram indignabundus repellit, non vinum, non oleum à Samaritano propinatū admittens. alius nec matris quidem vbera solo lacte manantia suscipit. sunt qui mansuetudine iuxta ac seueritate indurescant. exasperantur nimirum in his à quacunque manu vulnera morbi que.

Quid agat Superior tot vno tempore malis obseffus, cum in triginta inferioribus triginta diuersorum morborum genera numeret? quis vnus tot mutuò aduersantibus medebitur, aut in tam pugnantes se formas vertat? hinc hilaritatem, ibi mœrorem, alibi maturitatem, seueritatem, & exinde amœnitatem ac lepores præ se ferat? mollia duris, læta tristibus, calida frigidis, amara suauibus, mella nimirum felle, quis docta malis mederi manu misceat? aut adeò inuicem aduersantium quis vnus vno non rarò die hora que conditiones induat? quis verò non indignetur tot sæpe laboribus, vigiliis, monitis, studiis precibus, lacrymis, optatos speratosq; non respondere euentus? è semente bona tot zizaniorum aceruos, tot è cultissima vite labru-

T t scas,

scas, tot è fœcundo germinis boni trunco spuria vitulamina non actura radices, nec in posteritatē itura, sed & infortunato ferè exitu fusos labores claudi? & ingratiſſima spongia detergi? nulloque spiritualium emolumento annos annis tanquam infelicis matris infortunatam sobolem succedere? & cùm in orbem recurrant labores, frustrari semper optatis? toties eadem inculari, mollibus, acribus, lenibus, fortibus nec meliore euentu, quàm si Æthiopa laues? Adde, post hæc omnia, pro messe horreo Dominico inferenda, pro laude, & gratiarū actione, pro gratulatione, & mutui amoris ac benevolentia redhibitione, oblocutionum ac detractionum plena plaustra, animumque ingratum, odioque, dolo ac maleuolentia plenum, inuidiaque natantem.

Grauiæ hæc sunt, si se viresque suas Superior intueatur. vt non immeritò desperet de euentu, & post nequidquam tentata remedia, deponat ægri sui curam, committatque fortuitis naturaque morbum, nec vltra manum extēdat in curationem: seque etiam adeò, si alia omnis elabendi via desit, in alta recondat eremo, vt sibi Deoque viuat.

Verùm si oculos coniecerit in Deum,
pude-

pudebit illum cogitationum harum. conferat proinde sudores, lacrymas, Christi sui sanguinem cum suo. videat quàm prodigè illa Christus fuderit, quoties calcata ingrata humano pede, quot millibus frustra fluxerint, quoties totis regnis irrita crucis vulnera steterint.

Seipsum deinde Superior intueatur, adolescentiæ, ac fòrs maturioris etiam ætatis crimina, teporem, ignauam negligentiam, prostratamq; ac supinam socordiam; quoties pulsantem monentemq; Dominum neglexerit; quàm male innumeris in se nullo suo merito collatis beneficiis responderit; quoties illius immemor sanguinis per varia vitiorum genera volutatus, nequidquam minitante, increpante, inuitanteq; ad meliora Deo, promissis etiam nouis vetera dona sua onerante, surdas aures præbuerit; & erubescet ad ingrati animi sui, cælo terrisq; testata documenta. & non mirabitur suorum ad monita sua ignauum neglectum; qui dura toties ceruice Dei monita excusserit.

Cogitet etiam nihil sibi de labore deperire. se quantur, impugnentúe monita inferiores; manet Superiori cælo merces reposita magna nimis, tantoq; manet maior, quanto difficilioribus colluctatur.

T t 2 neque

neque enim ab euentu, sed à voluntatis & amoris magnitudine merita donaque metiri sua solet Deus.

Denique magnam se in spem erigat bonitatis diuinæ, certus pro fidei ac spei magnitudine cogitationes cessuras. gaudet humana fiducia Deus, & complacet etiam sibi in illa, delectaturque prouocari in dona, & munificentia suæ nubes magnæ fiducia impulsu concuti, quò illas resoluat in imbres, & lata liberalitatis suæ maria.

CAPVT LI.

Impatientia in aduersis.

Sive è laboris tadio, ex innata ignauia & torpore, siue è mali magnitudine, aut è desperatione profectus ac felicioris exitus, aut victoria consequendæ, siue è fiducia in diuites Dei sponiones languore; aut virium denique suarum, aut caelestis auxiliij diffidentia nascatur; non vltimum malorum est. Hinc enim indignationes exurgunt, odiaque siue in eos quos scimus, siue quos auctores arbitramur, & sæpe innocentiam impetimus, & ea in innoxia capita struimus, quorum meritò æternum pœniteat. qui error nulla plerumque indu-
stria